

Наукові перспективи
Видавнича група

ВІСНИК науки та
освіти
ISSN 2786-6165 (online)

Bulletin of Science and Education

№ 5(47) 2026

Видавнича група «Наукові перспективи»
Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

№ 5(47) 2026

Київ – 2026

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

"Bulletin of Science and Education"

№ 5(47) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-6165 Online

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

Ідентифікатор медіа R40-05847

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47))

«Вісник науки та освіти»: журнал. 2026. № 5(47) 2026. С. 6300

Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління
(Рішення від 01.06.2026, № 1/6-26)

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022
№ 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та
археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та
педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від
23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології
(спеціальність - 035 філологія)*

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних наук та мистецтва

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходить застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Котельницький Назар Анатолійович – член-кореспондент Української Академії Наук, кандидат історичних наук, доцент кафедри мовної підготовки та міжкультурних комунікацій, ЗВО Університет трансформації майбутнього (Україна)

Редакційна колегія:

- ✓ **Азарова Лариса Євстахіївна** - докт.філол.наук, професор, завідувач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету (Україна)
- ✓ **Берест Ігор Романович** - доктор історичних наук, професор кафедри медійних технологій, інформаційної та книжкової справи, Національного університету «Львівська політехніка» (Україна)
- ✓ **Беррі, Стівен** доктор історичних наук, професор, професор епохи Громадянської війни Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії (США)
- ✓ **Вукілова Катерина Володимирівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Україна)
- ✓ **Гурко Олена Василівна** - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
- ✓ **Заур Алієв** доктор філософії з історії науки, доктор філософії з політичних наук, доцент, доцент Інституту філософії та соціології НАНА, Азербайджан (Азербайджан)
- ✓ **Р. Ахмад Закі Ель Ісламі**, доцент, професор, доктор філософії, Департамент наукової освіти, Факультет підготовки вчителів та освіти, Університет Султана Агенга Тіртаяса, (Індонезія)

- ✓ **Робак Ігор Юрійович** - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Україна)
- ✓ **Рубан Микола Юрійович** - доктор філософії з історії та археології, член правління Луганського обласного об'єднання ВУТ "Просвіта" імені Тараса Шевченка, голова правління громадської організації "Фонд відновлення залізничної спадщини України" (Україна)
- ✓ **Сайд М. Ісмаїл** доктор наук, професор, професор кафедри англійської мови, Коледж природничих наук і гуманітарних наук, Університет принца Саттама бін Абдулазіза, Аль-Хардж (Саудівська Аравія)
- ✓ **Синявська Олена Олександрівна** - кандидат історичних наук, доцент, доцент Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)
- ✓ **Січкаренко Галина Геннадіївна** - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Україна)
- ✓ **Скляр Ірина Олександрівна** - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант (Україна)
- ✓ **Супрун Володимир Миколайович** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Україна)
- ✓ **Хитровська Юлія Валентинівна** - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)
- ✓ **Юган Наталія Леонідівна** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри літературознавства, східної філології і перекладу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, практичний психолог у закладах освіти, член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, Української асоціації когнітивної лінгвістики та поетики, Міжнародної федерації арт-терапії та самореалізації особистості (Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

- Кравець С.В., Шайнер Г.І., Рак Н.В.** **1152**
*ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ МІЖНА-
РОДНО- ПРАВОВИХ ТЕРМІНІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ
МОВІ*
- Кривоніс М.І., Ахмад Гарібо** **1164**
*СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ПАРІ АРАБСЬКА-
УКРАЇНСЬКА: КОГНІТИВНО-ЦИФРОВИЙ ВИМІР*
- Кузан Г.С., Білик О.О., Шевчук О.Г.** **1178**
*ДО ПИТАННЯ ПРО СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМ-
НОГО СЛОГАНА ЯК ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ НА СТИКУ
МОВОЗНАВЧИХ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН*
- Кулікова Т.** **1192**
*ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН: ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У ТВОР-
ЧОСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ
ОСВІТИ*
- Лебідь П.Р.** **1210**
*АНГЛІЙСЬКІ ДІЄСЛОВА РУХУ ФРАНЦУЗЬКОГО ПОХОДЖЕ-
ННЯ: СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ, ЕТИМОЛОГІЧНІ ТА
ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ*
- Лех А.В., Дементьєва Т.С.** **1224**
*СОМАТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ 尻 («СІДНИЦІ») У СКЛАДІ
ЯПОНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ: ЛЕКСИКО-
СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ*
- Лєпухова Н.І., Міщур Н.С.** **1238**
*ЛІНГВОСТИЛІСТИКА ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ ФЕНТЕЗІ:
ВІД ЖАНРОВОЇ МАТРИЦІ ДО ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ
ПЕРЕКЛАДАЧА*
- Литвинська Т.Ю.** **1252**
*АВТОМАТИЗАЦІЯ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ТЕКСТІВ:
МОЖЛИВОСТІ ТА ОБМЕЖЕННЯ*

УДК 811.111:811.161.2]'255.4'42'38:305

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)-1152-1163](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47)-1152-1163)

Кравець Світлана Володимирівна доцент кафедри теорії і практики перекладу Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Шайнер Ганна Ігорівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов технічного спрямування, ІГСН, Національний Університет «Львівська Політехніка», <https://orcid.org/0000-0002-0086-5579555>

Рак Наталія Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра іноземних мов технічного спрямування, Інститут гуманітарних та соціальних наук, Національний університет «Львівська політехніка», Львів, <https://orcid.org/0000-0003-0695-7666>

ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ МІЖНАРОДНО- ПРАВОВИХ ТЕРМІНІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Анотація. У статті обґрунтовано способи відтворення міжнародної правничої термінології в українському перекладі в контексті євроінтеграції. Виділено лексичні, лексико-семантичні і лексико-граматичні прийоми. Лексичні прийоми перекладу міжнародної правничої термінології включають: транскодування – політерну чи пофонемну передачу вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу; калькування – передачу не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови перекладу; опис значення – при перекладі новітніх авторських термінів-неологізмів, які подаються зазвичай в лапках. Для виконання поставлених завдань використано комплексну методику перекладу міжнародно-правових термінів з англійської мови на українську, до складу якої увійшли аналітичний (комплексний перекладознавчий аналіз, лінгвістичний опис і контрастивний аналіз, контекстний і трансформаційний аналізи, лексикографічний і компонентний методи, критичний аналіз, співставлення точок зору, систематизації методик та авторських підходів) та статистичний методи (кількісні та відсоткові підрахунки тощо). Зроблено висновок, що переклад правничої термінології є актуальним в

контексті євроінтеграції нашої держави. Юридичний переклад правничої термінології має ряд особливостей, з якими повинен бути обізнаним перекладач юридичного тексту, оскільки помилки у перекладі можуть призвести до конфлікту між сторонами юридичного дискурсу, судових позовів чи припинення співпраці. Цей тип перекладу не може бути здійснено без використання спеціальних пізнань у відповідній галузі права, без знання специфіки конкретного виду правовідносин. Перекладач повинен орієнтуватися у чинному законодавстві, а також володіти спеціальною лексикою і знати особливості використання англомовної юридичної термінології в конкретному контексті.

Ключові слова: політичний дискурс, суспільно-політичний текст, політичний термін, мовознавство, синхронія, комунікація, комунікант.

Kravets Svitlana Volodymyrivna Associate Professor, Department of Theory and Practice of Translation, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Shayner Hanna Ihorivna PhD (Education), Associate Professor of the Department of Foreign Languages for Engineering, Institute of the Humanities and Social Sciences, Lviv Polytechnic National University, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-0086-5579555>

Rak Nataliia PhD (Pedagogics), Associate Professor of the Department of Foreign Languages for Engineering, Institute of the Humanities and Social Sciences, Lviv Polytechnic National University, Lviv, <https://orcid.org/0000-0003-0695-7666>

ON THE ISSUE OF REPRODUCING ENGLISH INTERNATIONAL LEGAL TERMS IN MODERN UKRAINIAN

Abstract. The article substantiates the methods of reproducing international legal terminology in Ukrainian translation in the context of European integration. Lexical, lexical-semantic and lexical-grammatical techniques are highlighted. Lexical techniques of translating international legal terminology include: transcoding - polyternic or phonemic transmission of the original lexical unit using the alphabet of the target language; tracing - transmission of not the sound, but the combinatorial composition of the word, when the components of a word (morphemes) or phrase (lexemes) are translated by the corresponding elements of the target language; description of meaning - when translating the latest author's terms-neologisms, which are usually given in quotation marks. To

accomplish the tasks set, a comprehensive methodology for translating international legal terms from English into Ukrainian was used, which included analytical (complex translation analysis, linguistic description and contrastive analysis, contextual and transformational analyses, lexicographic and component methods, critical analysis, comparison of points of view, systematization of methods and author's approaches) and statistical methods (quantitative and percentage calculations, etc.). It was concluded that the translation of legal terminology is relevant in the context of the European integration of our state. Legal translation of legal terminology has a number of features that a translator of a legal text must be aware of, since errors in translation can lead to conflict between the parties to the legal discourse, lawsuits or termination of cooperation. This type of translation cannot be carried out without the use of special knowledge in the relevant field of law, without knowledge of the specifics of a particular type of legal relationship. The translator must be familiar with current legislation, as well as possess special vocabulary and know the specifics of using English legal terminology in a specific context.

Keywords: political discourse, socio-political text, political term, linguistics, synchrony, communication, communicator.

Постановка проблеми. Останнім часом великої актуальності набули дослідження міжнародної правничої термінології в її взаємодії з культурою. Культурна відповідність правничої термінології у контексті перекладу означає таке положення, коли правничі терміни вихідного тексту перекладу адекватно відповідають правничим термінам перекладеного тексту і навпаки. Проте часто трапляється так, що в правовій системі однієї з сторін не має інститутів, концепції (доктрин) та відповідних їм термінів, які б адекватно передавали відповідну термінологію правової системи іншої країни. Такі явища спричиняють мовний бар'єр, який ще називають «лінгвоетнічним», оскільки він є не тільки мовним, скільки етнічним. Він ґрунтується на різниці національних культур, національній психології, інших етнічних особливостях тощо [1], [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лінгвоетнічний бар'єр розділяє не тільки тих, хто спілкується різними мовами. Навіть між англійцями та американцями, для яких англійська мова є рідною, можуть виникати непорозуміння мовного характеру. Такі розбіжності набувалися століттями у процесі розвитку англійської й української мов у двох різних історико-культурних середовищах. Розбіжності лінгвоетнічного характеру між носіями іноземної мови і мови перекладеного тексту можуть бути як культурно-історичного, так і актуально-дійового характеру, які знаходять своє відображення у термінології.

Таким чином, ідентичні терміни можуть мати різне семантичне значення і навпаки: різні терміни – ідентичне значення. Серед найбільш типових прикладів багатозначності ідентичної термінології або ідентичності різнозначних термінів виступає саме правнича термінологія. Скажімо, для позначення одного й того самого правового інституту у Великій Британії та США можуть використовуватися різні терміни. Наприклад, британці використовують термін «компанія» (company), тоді як американці – «корпорація» (corporation), при цьому маючи на увазі те ж саме.

Науковці наводять приклад про етикет дипломатичного протоколу, який вимагає, щоб під час ведення переговорів із будь-якою державою була точно передана посада уповноваженого представника цієї держави. Так, при перекладі, термін «міністр закордонних справ» не завжди передається терміном «Minister for Foreign Affairs». Такий переклад у певних його варіаціях зустрічається у більшості англomовних видань України. Використання цього терміну для перекладу згаданої посади міністра в Україні цілком оправдане та не викликає заперечень. Цей термін також використовується щодо цієї ж посадової особи, наприклад, в Данії. Проте, в Канаді вживається термін «Minister for External Affairs», тоді як в США – «State Secretary», а в Сполученому Королівстві Великобританії і Північної Ірландії використовується термін «Secretary for Foreign and Commonwealth Office» [3, с. 276].

Ще більше уваги слід приділяти юридичним термінам, які набули широкого вжитку в англomовному світі. Наприклад, термін «attorney» може створити чимало проблем для перекладача. Так, «Attorney General» означає в Великій Британії посаду Генерального прокурора і посаду Міністра юстиції в США. Слід пам'ятати, що тоді як «Minister of Justice» широко використовується в англomовних виданнях України, цей термін не рекомендується використовувати по відношенню до міністрів юстиції США та Великобританії. Тоді як термін «attorney» вживається у більшості словосполучень у значенні «адвокат», в США цей термін у словосполученні «district attorney» слід перекладати як «окружний прокурор».

На думку науковців, переклад тексту – це не тільки заміна мови, але і функціональна заміна елементів культури. Така заміна не може бути повною, оскільки вимога щодо того, що переклад тексту повинен читатися як оригінал, навряд чи реальна, тому що вона має на увазі повну адаптацію тексту до норм іншої культури [4, с. 311]. Під час перекладу юридичного тексту досягнення такої адекватності можливо лише, коли сам перекладач володіє «юридичною грамотністю», причому як іноземною, так і рідною мовою. Влучність перекладу того чи іншого юридичного терміна часто залежить від знання політико-правової системи тієї чи іншої держави, елементів її владних структур та інститутів, а також її історії.

Мета статті – дослідити особливості та стратегії відтворення англomовних міжнародно- правових термінів у сучасній українській мові.

Виклад основного матеріалу. Відповідність правничої термінології у контексті перекладу означає таке положення, коли правничі терміни вихідного тексту перекладу адекватно відповідають правничим термінам перекладеного тексту і навпаки [5, с. 64]. Проте часто трапляється так, що в правовій системі однієї з сторін не має інститутів, концепції (доктрин) та відповідних їм термінів, які б адекватно передавали відповідну термінологію правової системи іншої країни. Такі явища спричиняють мовний бар'єр, який ще називають «лінгвоетнічним», оскільки він є не стільки мовним, скільки етнічним. Він ґрунтується на різниці культур, національній психології, інших етнічних особливостях тощо.

Наступна проблема, з якою може зіткнутися перекладач – це паралельно існуючі офіційні назви, що використовуються для позначення для одного і того ж явища соціально-економічного життя. Так, поряд із офіційною назвою держав та одиниць їх адміністративного поділу, морів і т.п. в повсякденному вжитку є і їхні синонімічні назви. Наприклад, в англо-американській літературі поряд з офіційно прийнятою назвою країни «Canada» використовується її синонімічна назва: «The Provinces» [5, с. 66].

Як відомо, багато проблем пов'язано з перекладом одиниць адміністративного поділу держави. В Україні такою одиницею територіального поділу є область. У більшості англomовних видань України зустрічається термін «oblast», що є цілком виправдано. Незважаючи на те, що багато перекладачів надають перевагу терміну «region», використання терміну «oblast» не виключається в англо-українському перекладі, так як він згадується в більшості англomовних тлумачних словників.

У цьому ж контексті виникає запитання про доцільність перекладу Закарпатської області України терміном «Transcarpathia». Пригадаємо, що загальноприйнятий переклад Придністров'я – «Transnistria». З огляду на це доцільніше було б транслітерувати Закарпаття – «Zakarpattyа», що дозволить уникнути непорозумінь. «Приморський край» передається паралельно існуючими офіційними назвами «The Maritime Province» та «Maritime Territory».

Історично склалося так, що термін «Short Seas» використовується для позначення морів, окремо відомих під назвою «The Baltic Sea» (Балтійське море) та «The White Sea» (Біле море) [2].

Очевидно, що перекладачу не слід випускати з поля зору ще один, не менш важливий момент, а саме те, що уточнююче значення терміна нерідко пов'язане з його орфографічним оформленням. І. Саповський пояснює це на прикладах:

1) «dual monarchy» – «дуалістична монархія», «The Dual Monarchy» (іст.) – «Австро-Угорська Монархія».

2) «partition treaty» – «договір між корпораціями про розподіл прибутку чи ринку», «Partition Treaty» (іст.) – «договори про розподіл іспанського спадку».

3) «protectorate» – «опіка, захист», «Protectorate» (іст.) – «Протекторат (воєнна диктатура Олівера Кромвеля)».

4) «new order» – «нове замовлення, новий наказ», «New Order» (іст.) – «Новий порядок» – окупаційний режим гітлерівської Німеччини на захоплених нею територіях [2].

Правовий аспект лінгвоетнічного бар'єру долається у співпраці між правниками та перекладачами, котрі покликані вирішити комплекс предметно-понятійних та семантико-термінологічних питань стосовно змісту відповідного документа. Для подолання складної проблеми відповідності правничої термінології при перекладі текстів міжнародних документів правники та перекладачі мають у своєму розпорядженні кілька ефективних способів.

Так, при вирішенні таких питань, слід враховувати чинник нинішнього становлення української правничої мови та термінології. Варто згадати ідею «тонких шарів» М. Лукаша про те, що кожна культура має все, щоб заповнити будь-які культурні і мовні прогалини [цит. за 2]. Справжній перекладач мусить знайти в рідній мові відгуки великих загальноєвропейських, навіть загальносвітових культурних течій і дати їм життя у своїй власній мові.

Оскільки правова система будь-якої країни є унікальною і не може збігатися з іншою, перекладач може запропонувати влучний еквівалент для передачі певного факту чужоземної правової реальності, який з часом може бути використаний вітчизняними правниками як термін.

Існують труднощі перекладу міжнародної правничої термінології, пов'язані із сучасним законотворчим процесом в Україні. Національне законодавство активно узгоджується з сучасними європейськими і світовими правовими стандартами.

Матеріали, пов'язані з правовою діяльністю, з обговоренням актуальних правових проблем, доступні як спеціалістам, так і пересічним громадянам на відповідних ділянках інтернету, в бібліотеках і в спеціальних інформаційних центрах [6]. Жвавий розвиток громадянського суспільства, а разом з ним відповідного законодавства, додає клопоту перекладачам. Доводиться перекладати все більше нової термінології, яку створюють правники як найважливіших міжнародних організацій ООН і Європейського Союзу, так і окремих держав в Європі і Америці.

Для перекладачів становище ускладнюється відсутністю чи нестачею сучасних перекладних, в першу чергу, англо-українських словників міжнародної правничої термінології. До того ж потрібно взяти до уваги різницю у значенні міжнародної правничої термінології в різних англomовних країнах. Наприклад: *Attorney General* означає в Великій Британії посаду *Генерального прокурора* і посаду *Міністра юстиції в США*. Жоден сучасний перекладний словник не повідомляє, якій посаді відповідає це термінологічне словосполучення в Канаді. Тож, хоча і теоретики, і практики перекладу загалом справедливо наполягають на тому, що розробка термінології це не справа перекладачів [8], проте вітчизняним перекладачам таки доводиться долучатися до творення окремих термінів. Це відбувається при перекладанні нової чужомовної міжнародної правничої термінології.

Наприклад, на початку 1990-х років в США було ухвалено закон відповідно до якого будь-який дорослий, який має повноваження «старшої людини» – лікар, медична сестра, священник, вчитель – можуть бути звинувачені в приставанні до дитини за *bad touch* до сидниць, стегон, грудей, фактично до будь-якої частини тіла дитини. Запропоноване в ЗМІ *сексуальне дотикання* видається адекватним перекладом цього юридичного терміну.

Тоді ж в США ввели в дію закон *Americans with Disabilities Act*. Цей закон полегшив життя багатьох американців з фізичними або ментальними вадами і став добрим прикладом уважного ставлення до таких людей для всього світу. Відповідно до закону було створено умови для відвідування інвалідами кінотеатрів, ресторанів, інших громадських місць, для користування громадським транспортом. *People with disabilities*, цю політкоректну заміну слову *інваліди*, перекладено українською мовою як *люди з обмеженими можливостями, з особливими потребами, з фізичними вадами, неповносправні* [7]. Пошук найвлучнішого відповідника триває. Цікаво, що останнє слово не зареєстроване ні в СУМі, ні в новіших словниках української мови, але до нього вже з'явився антонім *повносправні*. Тож, очевидно, що українська мова має досить власних внутрішніх засобів, щоб адаптувати іноземні запозичення, і багато в цій сфері залежить від вправності та підготовленості перекладачів.

Справжній перекладач мусить знайти в рідній мові відгуки великих загальноєвропейських, навіть загальносвітових культурних течій і дати їм життя у своїй власній мові. Прикладом перекладацької невдачі може слугувати назва міжнародного нормативно-правового акту *European Charter for Regional or Minority Languages*, що офіційно перекладена як *Європейська хартія регіональних або міноритарних мов* (мало би

бути менишнинних, як пропонує проф. А. Погрібний), що, безперечно, звучить не по-українському.

Наведені приклади ілюструють процес творення міжнародної правничої термінології на рівні сучасних ЗМІ. Проте українські журналісти отримали таку можливість користуватися чужомовними джерелами лише останнім часом. За часів УРСР таку можливість мали перш за все перекладачі художньої літератури. Українські перекладачі, особливо в 1960-х роках, активно знайомлять українського читача із здобутками світової літератури. Поруч з вирішенням суто перекладацьких задач, пов'язаних з перекладом художньої літератури, їм доводиться повертати до вжитку, відновлювати або заново створювати різні пласти лексики української мови. Наприклад, за словами відомого перекладача В. Шовкуна, під час перекладу роману «Знедолені» В.Гюго, йому фактично довелося створити «мову» паризьких низів, відсутнє в українській мові аргіо [цит. за 2]. Видається корисним дослідити, яким чином за умов бездержавності українські перекладачі відтворювали українською сучасні англо-американські юридичні терміни, вжиті у творах художньої літератури.

Оскільки правова система будь-якої країни є унікальною і не може збігтися з іншою, художній перекладач може запропонувати влучний еквівалент для передачі певного факта чужоземної правової реальності, котрий з часом може бути використаний вітчизняними правниками як термін. Як приклад такої перекладацької роботи розглянемо виданий 1970 року переклад роману американського письменника Т.Капоте «З холодним серцем», виконаний В. Митрофановим, в якому йдеться про розслідування вбивства, суду над вбивцями і виконання смертного вироку. Загалом, в тексті-джерелі було зареєстровано 837 юридичних термінів, котрі українською мовою було перекладено за допомогою 1052 лексичних одиниць.

Таким чином, в перекладі з'явилося 215 нових слів – синонімів до вихідних одиниць юридичної термінологічної лексики, що в середньому становить 26% від кількості юридичних термінів оригіналу, тобто абсолютне значення синонімічного відхилення від оригіналу становить 26%. Цей показник свідчить про ступінь неможливості знайти точний відповідник американському юридичному терміну в українській радянській правничій терміносистемі.

Потрібно звернути увагу на влучне використання для перекладу англійського *office* слова *управа* (*sheriff's office* – *шерифова управа*), про яке тлумачний словник з позначкою *іст.* повідомляє, що «*управа* це «1. Установа, яка займалася громадськими, становими та адміністративними справами // Будинок, в якому містилася така установа. 2. Керівний орган

певної установи, організації, якогось підприємства і т.ін.; правління» [7]. Бачимо приклад повернення до активного вжитку вже дещо застарілого слова. Цей перекладацький досвід не був використаний на початку 1990-х років, коли в українській мові впевнено закріпився варваризм *офіс*. Добре було б для перекладу словосполучень *Police Department*, *Police Headquarters* – *поліційна управа*, активізувати ще один історизм *відділок*, що вживається в сучасній українській мові як синонім до *райвідділ*.

Підраховано, що переклад художнього твору, насиченого міжнародною правничою термінологією, може слугувати також своєрідним «полігоном» для випробування дієздатності терміна. З 23 зареєстрованих у тексті оригіналу одиниць юридичної термінологічної лексики на позначення захисту обвинуваченого на суді, 12 перекладаються українською як **оборона**, **оборонець**: *advocate, attorney, defender, lawyer* – *оборонець, complete defence* – *передбачена законом оборона, counsel for defense* – *представник оборони, defendant's attorneys, defense counsel, defense team* – *оборона, formal plea* – *оборонне слово, legal counsel* – *судова оборона, оборонці, the defense* – *оборона*; 3 – **адвокат**: *Counsel* – *адвокат; county lawyer* – *провінційний адвокат; Kansas State Bar Association* – *Асоціація адвокатів Канзасу*; і 2 – **якобоборонець**, так і **адвокат**: *defense attorney* та *lawyer*. Жодного разу не зустрічаються слова **захист**, **захисник**, хоча в українській мові на позначення цієї сторони процесу з XIX ст. вживаються терміни *адвокат, захисник, оборонець* і з другої половини XX ст. *адвокат* є найвживанішим [7]. Проте перекладач віддав перевагу саме словам *оборона, оборонець*. Пам'ятаючи, що за часів СРСР судочинство в Україні провадилося російською, такий вибір перекладача можна трактувати як спробу запропонувати власний юридичний термін на позначення цієї сторони судового процесу.

Ще один термінологічний дублет виникає при перекладі прикметника *criminal* – *карний* та *кримінальний*. Словосполучення *people charged with criminal offenses* перекладається в романі як *карні*, так і *кримінальні злочинці*. Але *кримінальний інспектор (criminal investigator)*; *карна справа* (протиставлення термінологічному словосполученню *цивільна справа (land deed)*). Потрібно відзначити, що і досі, незважаючи на існуючу офіційну назву відповідного збірника законів *Кримінальний кодекс*, зустрічаємо термінологічний дублет *Карний кодекс*. Також *карна справа* – *кримінальна справа, карний суд* – *кримінальний суд; кримінальна пригода, карний розшук*. Наведені приклади свідчать про певну неусталеність існуючої міжнародної правничої термінології.

Головними проблемами для перекладачів міжнародної правничої термінології, є, перш за все, неусталеність української юридичної

термінології і брак спеціальних українських і двомовних словників і довідників. Внаслідок цього, особливої ваги набуває досвід перекладу іноземної юридичної термінології українською мовою в нефахових текстах – ЗМІ та художній літературі. Такі тексти слугують, по-перше, джерелом термінологічної лексики і, по-друге, демонструють можливості української літературної мови в галузі термінотворення. Необхідно упорядкувати досвід перекладання юридичних термінів в нефахових текстах для чого потрібно дослідити відповідні перекладені тексти, які містять юридичні терміни.

Переклад міжнародної правничої термінології викликає багато труднощів, пов'язаних із своєрідністю юридичної мови, лінгвокультурними розбіжностями мови оригіналу й мови перекладу, різницею в законодавчих системах та лінгвістичних традиціях країн, особливостями оформлення документів різного типу. Існують вимоги щодо міжнародної правничої термінології, які викликають труднощі під час перекладу. Так, юридичний термін має: відповідати правилам і нормам відповідної мови; бути систематичним; відповідати конкретній дефініції, що орієнтована на відповідну концепцію; бути відносно незалежним від контексту; бути точним; бути лаконічним; бути виразно нейтральним. Важливо, щоб перекладач мав основні знання з права та юридичної мови, а також розумів, який вплив це може мати на майбутній переклад. При перекладі міжнародної правничої термінології важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. Визначено два етапи у процесі перекладу міжнародної правничої термінології: з'ясування значення терміну у контексті юридичного документа та переклад значення рідною мовою. Для міжнародної правничої термінології характерним є безперервний розвиток, тому доцільним є докладне вивчення аспектів перекладу міжнародної правничої термінології, що допоможе уникнути помилок під час перекладу юридичних текстів.

Слово, яке має кілька словникових відповідностей, варіантів, аналогічних йому за значенням, перекладається шляхом відбору варіанта-аналога, який найточніше передавав би значення терміну у залежності від слів, які знаходяться у тісному зв'язку з даним словом. Найбільш тісний зв'язок існує між підметом та присудком, присудком і прямим додатком, означенням і означувальним словом. Приклади: *notice in writing* – письмове попередження; *notice to admit* – вимога у зізнанні (з ціллю скорочення витрат по пред'явленню судових доказів); *to give notice to* – повідомляти когось про щось; *to have notice of* – знати про щось; *notice to plead* – вимога надати змагальний папір; *notice of alibi* – попередження про намір зави алібі. *Charge on the merits* – звинувачення по істотності діла; *on a false charge* – за помилковим звинуваченням; *detail a charge* – конкретизувати

обвинувачення; *dismiss a charge* – відклонити обвинувачення; *to drop a charge* – відмовитись від обвинувачення. *Account de computo* – позов з вимогою звіту; *bring to account* – залучати до відповідальності; *account guilty* – признати винним; *frozen account* – блокований рахунок; *account render* – позов з вимогою звіту.

Висновок. Отже, переклад правничої термінології є актуальним в контексті євроінтеграції нашої держави. Юридичний переклад правничої термінології має ряд особливостей, з якими повинен бути обізнаним перекладач юридичного тексту, оскільки помилки у перекладі можуть призвести до конфлікту між сторонами юридичного дискурсу, судових позовів чи припинення співпраці. Цей тип перекладу не може бути здійснено без використання спеціальних пізнань у відповідній галузі права, без знання специфіки конкретного виду правовідносин. Перекладач повинен орієнтуватися у чинному законодавстві, а також володіти спеціальною лексикою і знати особливості використання англomовної юридичної термінології в конкретному контексті.

Література

1. Антонюк Н. Інтерпретація юридичної термінології в контексті іноземномовного перекладу. Вісник Академії адвокатури України. 2019. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VAAU/2010_1/text/10anmkip.pdf
2. Беседна Л. Л. До проблем впорядкування термінології законодавства. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2021. № 4. С. 14-29.
3. Коновальчук С. А., Павленко О.В., Сизенко А.С. Синтаксична структуралізація та відтворення політичного терміна в сучасному медійному тексті. «Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2024. No 1 (19) 2024. С. 275-285
4. Пастирська І. Я., Павленко О.В., Дем'янюк Н. О. Формування та тенденції деволюції нових жанрів Інтернет-змі. «Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2023. No 11(17) 2023. С. 310-323
5. Balogun S., Murana M. O. Language in Political Discourse: A Pragmatic Study of Presupposition and Politeness in the Inaugural Speech of President Donald Trump. Bulletin of Advanced English Studies. 2018. Vol. 1, no. 1. P. 64–76.
6. Pasichnyk N. I., Mokriy A. Political speech as an object of the study in modern linguistics. Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу: збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції/Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2024. С. 34-35
7. The New Statesman URL <https://www.newstatesman.com/>
8. Ungurean, D., & Pungă, L. Challenges of setting up a legal translation quality assessment system. Scientific Bulletin of the Politehnica University of Timișoara: Transactions on Modern Languages, 22(1), 33–45. <https://doi.org/10.59168/ENFY3494>

References

1. Antoniuk N. (2019) Interpretatsiia yurydychnoi terminolohii v konteksti inozemno-movnoho perekladu. [*Interpretation of legal terminology in the context of foreign language translation.*]. Visnyk Akademii advokatury Ukrainy. 2019. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VAAU/2010_1/text/10anmkip.pdf [in Ukrainian].
2. Biesiedna L. L. (2021) Do problem vporiadkuvannia terminolohii zakonodavstva. [*To the problems of streamlining the terminology of legislation.*]. Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2021. № 4. S. 14-29. [in Ukrainian].
3. Konovalchuk C. A., Pavlenko O.V., Syzenko A.S. (2024) Syntaksychna strukturalizatsiia ta vidtvorennia politychnoho termina v suchasnomu mediinomu teksti. [*Syntactic structuralization and reproduction of the political term in the modern media text*] «Visnyk nauky ta osvity (Seriia «Filolohiia», Seriia «Pedahohika», Seriia «Sotsiolohiia», Seriia «Kultura i mystetstvo», Seriia «Istoriia ta arkheolohiia»)»: zhurnal. 2024. No 1(19) 2024. S. 275-285 [in Ukrainian].
4. Pastyrska I. Ya., Pavlenko O.V., Demianiuk N. O. (2023) Formuvannia ta tendentsii developinhu novykh zhanriv Internet-zmi [*Formation and development trends of new genres of Internet media*] «Visnyk nauky ta osvity (Seriia «Filolohiia», Seriia «Pedahohika», Seriia «Sotsiolohiia», Seriia «Kultura i mystetstvo», Seriia «Istoriia ta arkheolohiia»)»: zhurnal. 2023. No 11(17) 2023. S. 310-323 [in Ukrainian].
5. Balogun S., Murana M. O. Language in Political Discourse: A Pragmatic Study of Presupposition and Politeness in the Inaugural Speech of President Donald Trump. Bulletin of Advanced English Studies. 2018. Vol. 1, no. 1. P. 64–76.
6. Pasichnyk N. I., Mokriy A. Political speech as an object of the study in modern linguistics. Frankofoniia v umovakh hlobalizatsii i polikulturnosti svitu: zbirnyk tez VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii - Francophonie in conditions of globalization and multiculturalism of the world: a collection of theses of the VI International Scientific and Practical Conference /Ternopilskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka. Ternopil: TNPU imeni Volodymyra Hnatiuka, 2024. S. 34-35
7. The New Statesman URL <https://www.newstatesman.com/>
8. Ungurean, D., & Pungă, L. Challenges of setting up a legal translation quality assessment system. Scientific Bulletin of the Politehnica University of Timișoara: Transactions on Modern Languages, 22(1), 33–45. <https://doi.org/10.59168/ENFY3494>

Дата першого надходження статті до видання: 12.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.05.2026